

324-326. § [A zár alá vétel elrendelése]

324. § (1) A zár alá vétel a vagyonekobbzás vagy a polgári jogi igény biztosítása érdekében a zár alá vétel tárgya feletti rendelkezési jogot függeszti fel.

(2) Zár alá vétel rendelhető el

a) a dologra,

b) a számlapénzre és az elektronikus pénzre,

c) a befektetési vállalkozásokról szóló törvényben meghatározott pénzügyi eszközre,

d) bármely más vagyoni értékű jogra, vagy

e) bármely más vagyoni jellegű követelésre [az a)-e) pont a továbbiakban együtt: vagyon].

(3) Zár alá vételt akkor lehet elrendelni, ha

a) az eljárás olyan bűncselekmény miatt folyik, amellyel kapcsolatban vagyonekobbzásnak van helye, vagy

b) annak célja polgári jogi igény biztosítása,

és megalapozottan lehet tartani attól, hogy a vagyonekobbzás végrehajtását, illetve a polgári jogi igény kielégítését megghiúsítják.

(4) Ha ingatlan ekobbzásának van helye, a zár alá vételt el kell rendelni.

325. § (1) Polgári jogi igény biztosítása érdekében zár alá vételnek a magánfél indítványára, az általa megjelölt, a terhelt tulajdonában álló vagy őt illető vagyonra van helye. A zár alá vétel akkor is elrendelhető, ha az 557. § szerinti polgári jogi igényt a bíróság a polgári perrendtartásról szóló törvény szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnak küldte meg.

(2) A polgári jogi igény biztosítása céljából zár alá vételnek a vádemelés előtt a sértett indítványára akkor van helye, ha a sértett a polgári jogi igény érvényesítésének szándékát bejelentette és a bejelentés – a terhelt személyazonosító adatainak kivételével – az 556. § (2) bekezdésben foglaltakat tartalmazza. Az eljáró bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság – hiányos indítvány esetén – a sértettet erről a zár alá vétel elrendelése iránti indítvány előterjesztésekor tájékoztatja.

(3) Ha a bíróság a nem jogerős ügydöntő határozatában vagyonekobbzást rendelt el vagy a polgári jogi igénynek helyt adott, ennek biztosítására – a polgári jogi igény esetében a magánfél indítványára, egyébként hivatalból is – az eljárás jogerős befejezéséig zár alá vételt rendelhet el.

326. § (1) A vagyonekobbzás biztosítása érdekében elrendelt zár alá vétel kiterjedhet olyan vagyonra is, amely nem képezheti vagyonekobbzás tárgyát, ha a zár alá vétel e vagyon megőrzését szolgálja és a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyontól történő elkülönítése időigényes.

(2) Az (1) bekezdés alapján elrendelt zár alá vétel a vagyon elkülönítéséig, de legfeljebb három hónapig tarthat.

327. § (1) A zár alá vételt a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság rendeli el.

(2) A vádemelés előtt a bíróság rendeli el a zár alá vételt, ha

a) annak célja a polgári jogi igény biztosítása,

b) az a 326. §-ban meghatározott vagyont érinti, vagy

c) a zár alá vétel tárgyának értéke a százmillió forintot meghaladja.

(3) A (2) bekezdés a) pontja esetén a sértett a zár alá vételre irányuló indítványát a vádemelés előtt az ügyben eljáró ügyészségnél terjesztheti elő. Az ügyészség a sértett indítványát az ügyiratokkal együtt haladéktalanul továbbítja a bíróságnak.

(4) A (2) bekezdés b) és c) pontja esetén az ügyészség tesz indítványt a zár alá vétel elrendelésére.

(5) Ha a zár alá vétel elrendelésére a bíróság jogosult és az elrendeléshez szükséges bírósági határozat meghozatala olyan késsedelemmel járna, amely a zár alá vétellel elérni kívánt célt jelentősen veszélyeztetné, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság a bíróság döntéséig elrendelheti a zár alá vételt. Ilyen esetben a bíróság határozatát utólag haladéktalanul be kell szerezni. Ha a zár alá vételt a bíróság nem rendeli el, a zár alá vétel feloldásáról rendelkezik és késsedelem nélkül intézkedik annak végrehajtása iránt.

1998. évi Be. VIII. Fejezet 158. § [A zár alá vétel]

A VÁLTOZÁS LÉNYEGE

A Be. 324. § a zár alá vételt definiálja az 1998. évi Be-hez képest részben más megfogalmazással, de azonos lényegi tartalommal; az egyetlen különbség, hogy a definíciónak már nem része, hogy a zár alá vételt a bíróság rendelheti el.

A zár alá vétel tehát továbbra is a kényszerintézkedés tárgya feletti rendelkezési jogot korlátozza. A zár alá vétel tárgyainak körét a Be. a korábbiánál szabatosabban sorolja fel. A törvény indokolása szerint a zár alá vehető vagyont a polgári jogi fogalmi triász (dolog, jog, követelés) elemeire építve határozták meg. A zár alá vétel tárgya így a dolog, a számlapénz, az elektronikus pénz, a befektetési vállalkozásokról szóló törvényben meghatározott pénzügyi eszköz, bármely vagyoni értékű jog, vagy bármely más követelés lehet. Itt a számlapénz, elektronikus pénz és a pénzügyi eszköz az új elem, de

tartalmilag ez sem jelent változást, hiszen az 1998. évi Be. tömörebb felsorolásába ezeket a vagyonelemeket is bele lehetett érteni, és a gyakorlatban is volt példa mindezekre.

LÁSD MÉG

Be. 36. § (2) bekezdés – a büntetőeljárásban eljáró egyéb szervek

Be. 55-56. § – a magánfél

Be. 217. § (4) bekezdés – fizetési műveletek megfigyelése

Be. 271-272. § – a kényszerintézkedések alkalmazásának általános szabályai

Be. 328. § – a zár alá vétel végrehajtása

Be. 329. § – a zár alá vett vagyon megváltása

Be. 330-332. § – a zár alá vétel feloldása

Be. 333-334. § – vagyonkezelés a lefoglalás és a zár alá vétel során

Be. 353-354. § – bűncselekményből eredő vagyon visszaszerzése

KAPCSOLÓDÓ JOGSZABÁLYOK

Alaptörvény XIII. Cikk – a tulajdonhoz való jog

Az Európai Unió Alapjogi Chartája 17. Cikk – a tulajdonhoz való jog

1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről 2. § Kiegészítő jegyzőkönyv 1. Cikk – a tulajdon védelme

a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. törvény 11. § – a zár alá vétel

A BÍRÓI GYAKORLATBÓL

4/2009. BJE – A nyomozás során a polgári jogi igény kielégítésének biztosítása érdekében zár alá vétel kizárólag a gyanúsított vagyonára rendelhető el. Így nincs helye zár alá vétel elrendelésének ismeretlen tettes ellen folyó eljárásban függetlenül attól, hogy az feljelentésre vagy hivatalból indult meg. Amennyiben a feljelentett, illetve a hivatalból indult eljárásban az elkövetéssel gyanúsítható személy nem ismeretlen, hanem meghatározott személy, zár alá vétel elrendelésére az ellene

előterjesztett polgári jogi igény biztosítása érdekében csak akkor van lehetőség, ha a nyomozást elrendelték, vagy azt megindították, és ezt követően az ügyész vagy a nyomozó hatóság a gyanút megalapozottnak találva vele szemben olyan eljárási cselekményt fogatosít, amelyet csak gyanúsítottal szemben tesz lehetővé a büntetőeljárás törvénye.

2/2008. BJE – Ha a büntetőeljárás olyan bűncselekmény miatt van folyamatban, amellyel kapcsolatban vagyonelkobzásnak lehet helye és alaposan tartani kell attól, hogy annak kielégítését meghiúsítják, a vagyonelkobzással elvonható vagyon, vagyonrész vagy vagyontárgy zár alá vétele akkor is elrendelhető, ha a nyomozás ismeretlen tettes ellen folyik, vagy terheltté nyilvánításra nem került sor.

BH2006. 349. – A zár alá vétel elrendelésének előfeltétele, hogy a terhelt rendelkezzen felderített, meghatározott vagyonnal. Ha a zár alá vételt vagyonnal nem rendelkező terhelttel szemben rendelték el, a kényszerintézkedést – kifejezett előírás hiányában is – meg kell szüntetni.

328. § [A zár alá vétel végrehajtása]

(1) Ha van olyan közhiteles nyilvántartás, amelyben a zár alá vett vagyont nyilván kell tartani, a zár alá vételt a zár alá vétel tényének közhiteles nyilvántartásba történő bejegyzésével kell végrehajtani. Ha nincs olyan közhiteles nyilvántartás, amelyben a zár alá vett vagyont nyilván kell tartani, a zár alá vétel végrehajtására a zár alá vett vagyon feletti rendelkezési jog felfüggesztését érvényesíteni képes gazdálkodó szervezetet kell kijelölni. A zár alá vétel végrehajtása iránt haladéktalanul intézkedni kell.

(2) Az (1) bekezdés alapján a közhiteles nyilvántartást vezető szerv, illetve a kijelölt gazdálkodó szervezet köteles a zár alá vételt haladéktalanul végrehajtani, és ennek megtörténtéről a zár alá vételt elrendelő bíróságot, ügyészséget, illetve nyomozó hatóságot tájékoztatni.

(3) Ha a polgári jogi igény biztosítása érdekében elrendelt zár alá vétel tárgya ingó dolog, és a dolog megőrzése érdekében az szükséges, az (1) bekezdésben meghatározott intézkedés mellett a zár alá vételt elrendelő bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság a dolgot birtokba veheti. Az így zár alá vett dolog birtokba vételére a lefoglalás végrehajtására vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell.

(4) A kölcsönzött kulturális javak különleges védelméről szóló törvényben meghatározott különleges védelemmel érintett dolog zár alá vétele a védelem időtartamának leteltét követően hajtható végre.

1998. évi Be. VIII. Fejezet 159. § (5)-(10) bekezdés [A zár alá vétel]

A VÁLTOZÁS LÉNYEGE

A 328. § a zár alá vétel végrehajtására vonatkozó szabályokat tartalmazza, az 1998. évi Be-hez képest részletesebben, de lényegét érintően változatlanul. A közhiteles nyilvántartásba való bejegyzés szabálya változatlan, egyéb esetekre a törvény zár alá vett vagyon feletti rendelkezési jog felfüggesztését érvényesíteni képes gazdálkodó szervezet kijelölését írja elő, ami csak szóhasználatban tér el a korábbi szabályozástól.

A végrehajtás iránt továbbra is haladéktalanul kell intézkedni, de az már újdonság, hogy a zár alá vétel elrendelése a vádemelés előtti szakaszban is fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható a Be. 483. § rendelkezései értelmében, mivel az ilyen végzés elleni fellebbezésnek nincs halasztó hatálya.

A zár alá vétel végrehajtására köteles szerv feladata és kötelező visszajelzése is bekerült a törvényszövegbe.

A Be. a polgári jogi igényt biztosító zár alá vétel esetében külön rendelkezik az ingó dolog zár alá vételének végrehajtásáról, ami szükség esetén birtokba vétellel történhet a lefoglalás szabályai szerint.

A kölcsönzött kulturális javak különleges védelméről szóló törvényben meghatározott különleges védelemmel érintett dolog zár alá vételének szabálya tartalmát tekintve nem változott: a zár alá vétel elrendelésének ez a státusz nem akadály, de a végrehajtásra csak a védelem letelte után kerülhet sor.

A Be. új szabályainak ismertetése mellett nem szabad megfeledkezni arról, hogy a zár alá vétel végrehajtásának további részletszabályait változatlanul a Vht. tartalmazza a bűnügyi zárlat cím alatt.

LÁSD MÉG

Be. 324-327. § – a zár alá vétel elrendelése

Be. 329. § – a zár alá vett vagyon megváltása

Be. 330-332. § – a zár alá vétel feloldása

Be. 333-334. § – vagyonkezelés a lefoglalás és a zár alá vétel során

Be. 483. § – a bíróság döntései

KAPCSOLÓDÓ JOGSZABÁLYOK

Vht. 202-204. § – a bűnügyi zárlat

A kölcsönzött kulturális javak különleges védelméről szóló 2012. évi XCV. törvény 3-5. § – a különleges védelem

329. § [A zár alá vett vagyon megváltása]

(1) Ha a zár alá vételt vagyonelkobzás biztosítása érdekében rendelték el és a zár alá vett vagyon rendelkezésre bocsátása iránt megalapozott igényt nem jelentettek be, a zár alá vett vagyon megváltásának elfogadását indítványozhatja az, aki a zár alá vétel elrendelésekor jogosult volt a vagyon felett rendelkezni.

(2) A zár alá vett vagyon megváltásának az elfogadásáról a vádemelés előtt az ügyészség, azt követően a bíróság határoz.

(3) A megváltás összegét az ügyészség, illetve a bíróság állapítja meg. A megváltás összegeként a vagyon becsült értékét kell megállapítani.

(4) A megváltás elfogadására irányuló indítványt el kell utasítani, ha

a) a megállapított összeget az érintett vitatja,

b) a megváltás összegének megállapítása az eljárás elhúzódását eredményezné, vagy

c) a megváltás összegének megállapítása aránytalan költséggel járna.

(5) A megváltás elfogadására irányuló indítvány elutasítása ellen nincs helye jogorvoslatnak.

(6) A megváltás során kifizetett összeg a zár alá vett vagyon helyébe lép. Ilyen esetben a vagyonekbevitelt a vagyon helyébe lépő összegre kell elrendelni.

(7) Ha a zár alá vételt a polgári jogi igény biztosítására rendelték el, a zár alá vett vagyon megváltására az (1)-(6) bekezdést kell alkalmazni azzal, hogy

a) a zár alá vett vagyon megváltása a magánfél, a vádemelés előtt a sértett hozzájárulása nélkül nem fogadható el, és

b) a megváltás összege a magánfél, a vádemelés előtt a sértett által megjelölt követelés összegét nem haladhatja meg.

1998. évi Be. VIII. Fejezet 160. § (1) bekezdés b) pont [A zár alá vétel]

A VÁLTOZÁS LÉNYEGE

A Be. a lefoglalás körében szabályozott megváltással analóg módon lehetővé teszi a zár alá vett vagyon megváltását. Az 1998. évi Be. ilyen szabályozást nem tartalmazott, ott csupán a zár alá vétellel érintett meghatározott összeg bírói letétbe helyezése szerepelt mint a kényszerintézkedés feloldásának egyik esete. Ez a jogintézmény tehát újdonságként jelentkezik.

A zár alá vétel megváltásának célja a zár alá vett vagyon értékének megőrzése. Ha a vagyon zár alá vételére kizárólag vagyonekbevitel biztosítása érdekében került sor, és annak rendelkezésre bocsátása iránt megalapozott igényt nem jelentettek be, a vagyont megválthatja az, aki eredetileg a rendelkezésre jogosult volt. A megváltást az eredetileg rendelkezésre jogosult személy indítványozhatja, azaz hivatalból nem kerülhet rá sor.

A törvény indokolása szerint annak érdekében, hogy a büntetőeljárás főbb kérdéseire képest járulékos tényeket érintő bizonyítás ne eredményezze az eljárás elhúzódását, a Be. a megváltás rugalmas és egyszerű keretét határozza meg. A megváltás elfogadásáról és összegéről a vádirat benyújtásáig az ügyészség, azt követően a bíróság dönt. A megváltás összegeként a vagyon becsült értékét kell megállapítani. A kezdeményezést el kell utasítani, ha a megállapított összeget az érintett

vitatja, ha a megváltás összegének a megállapítása az eljárás elhúzódását eredményezné, vagy az aránytalan költséggel járna.

A megváltás során kifizetett összeg a zár alá vett vagyon helyébe lép, és a majdani vagyonekobbzást is erre az összegre kell elrendelni. A megváltás kezdeményezésének elutasítása ellen nincs helye jogorvoslatnak.

A polgári jogi igény biztosítására elrendelt zár alá vétel esetére ugyanezek a szabályok vonatkoznak azzal, hogy a magánfél, illetve a nyomozás során a sértett hozzájárulása is szükséges a megváltáshoz, továbbá a követelés (azaz a majdani, vagy már bejelentett polgári jogi igény) összegét a megváltás összege nem haladhatja meg.

LÁSD MÉG

Be. 324-327. § – a zár alá vétel elrendelése

Be. 330-332. § – a zár alá vétel feloldása

Be. 333-334. § – vagyonkezelés a lefoglalás és a zár alá vétel során

330-332. § [A zár alá vétel feloldása]

330. § (1) A sértett vagy a magánfél a zár alá vett vagyon rendelkezésére bocsátását a polgári

perrendtartásról szóló törvény szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon kezdeményezheti.

(2) A zár alá vételt fel kell oldani, ha az (1) bekezdés alapján indult polgári eljárás során a bíróság a zár alá vett vagyonnak a sértett vagy a magánfél rendelkezésére bocsátását elrendelte.

331. § (1) A zár alá vételt fel kell oldani, ha

a) elrendelésének oka megszűnt, kivéve, ha a zár alá vett vagyon feletti rendelkezési jogot magának követelő személy a követelése érdekében két hónapon belül polgári eljárást indított,

b) a büntetőeljárást megszüntették, illetve a nyomozás határideje lejárt, kivéve, ha a zár alá vett vagyon feletti rendelkezési jogot magának követelő személy a követelése érdekében két hónapon belül polgári eljárást indított,

c) a zár alá vett vagyont megváltották, az eredetileg zár alá vett vagyon tekintetében,

d) az eljárást vagyonekobbzás alkalmazása nélkül fejezték be, illetve a polgári jogi igényt elutasították,

e) a polgári jogi igény megítélése esetén a magánfél a megállapított teljesítési határidő lejártától számított két hónapon belül nem kért végrehajtást,

f) azt polgári jogi igény biztosítására rendelték el, a polgári jogi igény egyéb törvényes útra utasításától számított két hónap elteltével, kivéve, ha a magánfél a polgári jogi igényét e határidő előtt egyéb törvényes úton szabályszerűen már érvényesítette, vagy

g) a magánfél visszavonta a polgári jogi igényt, és két hónapon belül nem igazolta, hogy azt egyéb törvényes úton szabályszerűen érvényesítette, vagy a sértett bejelentette, hogy a polgári jogi igény érvényesítésének szándékától eláll, és a zár alá vétel fenntartásának más okból nincs helye.

(2) Az (1) bekezdés a) pontja esetén a zár alá vett vagyon feletti rendelkezési jogot magának követelő személy a követelése érdekében két hónapon belül a polgári perrendtartásról szóló törvény szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnál polgári eljárást indíthat. Ha polgári eljárás indul, a zár alá vételt akkor kell feloldani, ha a polgári eljárás során a bíróság a zár alá vett vagyon feletti rendelkezési jogról döntést hozott vagy a polgári eljárást megszüntette. Ha senki sem indít polgári eljárást, a zár alá vétel feloldását az annak elrendelését követő két hónap elteltével kell végrehajtani.

(3) Az (1) bekezdés a)-b), e) és f) pontja szerinti határidőt a zár alá vételt feloldó, az eljárást megszüntető, a polgári jogi igény megítélésére, illetve az egyéb törvényes útra utasítására vonatkozó határozat közlésétől kell számítani.

(4) Az 557. § szerinti polgári jogi igénynek a polgári perrendtartásról szóló törvény szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnak történő megküldése esetén a zár alá vételt nem kell feloldani.

332. § (1) A zár alá vételt a vádemelés előtt az elrendelő, azt követően a bíróság oldhatja fel. A nyomozó hatóság által elrendelt zár alá vételt a vádemelés előtt az ügyészség vagy a bíróság is feloldhatja. A bíróság által elrendelt zár alá vételt a vádemelés előtt az ügyészség is feloldhatja.

(2) Ha a zár alá vétel tárgyát képező ingatlant a bírósági végrehajtásról szóló törvény alapján értékesítették, az értékesítésből befolyt összegnek a bírósági végrehajtásról szóló törvényben meghatározottak szerinti része az értékesített ingatlan helyébe lép, amelyre a zár alá vétel külön határozat nélkül kiterjed.

1998. évi Be. VIII. Fejezet 160. § [A zár alá vétel]

A VÁLTOZÁS LÉNYEGE

A kényszerintézkedés fenntartása csak addig indokolt, ameddig az a vagyonek Kobzás vagy a polgári jogi igény biztosítása érdekében szükséges. A Be. alapvetően nem változtat az 1998. évi Be-nek a zár alá vétel feloldását előíró esetkörein, de néhány újdonságot ezen a téren is bevezet.

A Be. újdonságként tartalmazza annak lehetőségét, hogy a sértett vagy a magánfél polgári bíróságtól kérheti a zár alá vett vagyon rendelkezésére bocsátását ideiglenes intézkedésként. Ha a polgári bíróság a vagyon rendelkezésre bocsátásáról dönt, a zár alá vételt fel kell oldani.

A klasszikus feloldási okok – az elrendelés oka megszűnt, illetve a büntetőeljárást megszüntették – alapvetően változatlanok, de a keresetindításos kivételhez már nem 60 napot, hanem a könnyebben

kiszámolható két hónapot írta elő a jogalkotó. A Be. új, de értelemszerű rendelkezése, hogy polgári eljárás megindulása esetén a zár alá vételt akkor kell feloldani, ha a polgári eljárás során a bíróság a zár alá vett vagyon feletti rendelkezési jogról döntést hozott vagy a polgári eljárást megszüntette.

A bírói letétbe helyezés helyett immár a zár alá vett vagyon megváltása lett feloldási ok, de csak az eredeti vagyon tekintetében.

Változatlan feloldási ok, ha a büntetőeljárást vagyonekobbzás nélkül fejezték be, vagy a polgári jogi igényt elutasították. A polgári jogi igényhez kötődő további feloldási okok – megítélése és egyéb törvényes útra utasításának esete – lényegében szintén változatlanok, de a joghatások itt is egységesen a két hónapon belüli keresetindításhoz igazodnak. Új, de értelemszerű feloldási ok a polgári jogi igénytől való elállás, illetve ezen szándék visszavonása.

A fent említett két hónapos határidők számításának kezdő időpontja megfelel az 1998. évi Be-ben az ottani hatvan napnál írtaknak. Az ingatlanra vonatkozó ideiglenes intézkedés iránti indítvány előterjesztésének esetére – ugyancsak változatlan rendelkezés alapján – nem kell feloldani a zár alá vételt.

Míg az 1998. évi Be. csak annyit tartalmazott a feloldás hatásköri szabályaként, hogy a zár alá vételt a vádirat benyújtásáig az ügyész is feloldhatja, addig az új szabályozás ezt általában az elrendelőre is kiterjeszti, hiszen vagyonekobbzás biztosítására a meghatározott értékhatárig immár a nyomozó hatóság is elrendelheti a kényszerintézkedést. A feloldás lehetősége továbbra is nyitva áll vádemelés előtt az ügyészség számára a bíróság és a nyomozó hatóság által elrendelt zár alá vételre vonatkozóan is. A bíróság is feloldhatja a nyomozó hatóság által elrendelt zár alá vételt. A törvény szövege szerint az ügyészség által elrendelt zár alá vételt a bíróság csak vádemelés után oldhatja fel. Vádemelés előtt az ügyészség vagy a nyomozó hatóság által elrendelt zár alá vétel felülbírálati indítvánnyal támadható, és ebben az esetben biztosított a bírósági út (Be. 374. § (1) bekezdés c) pont).

A 332. § (2) bekezdése egy olyan jogi megoldást tartalmaz, mely szerint – amennyiben a zár alá vett ingatlant a Vht. szerint értékesítették – az értékesítésből befolyt összegnek a Vht. szerinti része az ingatlan helyébe lép, és arra külön határozat nélkül is kiterjed az eredetileg az ingatlanra elrendelt zár alá vétel.

LÁSD MÉG

Be. 324-327. § – a zár alá vétel elrendelése

Be. 374. § – a felülbírálat

Be. 556. § – a polgári jogi igény előterjesztése és visszavonása

Be. 557. § – ideiglenes intézkedés

333-334. § [Vagyonkezelés a lefoglalás és zár alá vétel során]

333. § (1) Az elkobzás és a vagyoneklobzás érdekében lefoglalt dolog vagy elektronikus adat, illetve a zár alá vett vagyon kezeléséről a lefoglalás, illetve a zár alá vétel során a rendes gazdálkodás szabályai szerint kell gondoskodni.

(2) A lefoglalás és a zár alá vétel során gondoskodni kell arról, hogy a bűnügyi vagyon értéke a természetes mértéknél nagyobb arányban ne csökkenjen.

(3) A bűnügyi vagyon kezelése során csak olyan rendelkezés tehető, amelynek célja a bűnügyi vagyon értékének a megőrzése.

(4) A vagyonkezelés során tett intézkedés alapján átalakuló vagyontárgy az eredeti vagyontárgy helyébe lép, arra a lefoglalás és a zár alá vétel külön határozat nélkül kiterjed.

334. § (1) A bűnügyi vagyon, illetve a lefoglalt bizonyítási eszköz kezelésében jogszabályban meghatározottak szerint a bűnjel és a bűnügyi vagyon kezeléséért felelős szerv közreműködik.

(2) A bűnjel és a bűnügyi vagyon kezeléséért felelős szerv jogszabályban meghatározottak szerint ellátja a bűnügyi vagyonnal, illetve a lefoglalt bizonyítási eszközökkel kapcsolatos feladatokat, így különösen azok

a) nyilvántartását,

b) tárolását, őrzését és

c) kezelését.

(3) A bűnjel és a bűnügyi vagyon kezeléséért felelős szerv törvényben meghatározott esetekben minden olyan intézkedést köteles megtenni, illetve a döntésre jogosult bíróságnál, ügyészségnél vagy nyomozó hatóságnál minden olyan büntetőeljárású döntést kezdeményezhet, amely a bűnügyi vagyon, illetve a lefoglalt bizonyítási eszközök értékének megővéséhez szükséges.

1998. évi XIX. törvény 160/A. § [Zár alá vétel]

A VÁLTOZÁS LÉNYEGE

Az Európai Unió Tanácsa és az Európai Parlament a határokon átnyúló szervezett bűnözés elleni hatékony fellépés érdekében 2014. április 3-án elfogadta a 2014/42/EU irányelvet, amely előírta a bűncselekményből származó jövedelmek intézményesített elvonását, ennek biztosítása céljából a vagyonbefagyasztást (zár alá vétel, lefoglalás), és előírta a tagállamok számára a szükséges intézkedések – például központi, szakosított hivatalok vagy ezekkel egyenértékű mechanizmusok – létrehozását. Kifejezetten előírta az irányelv azt is, hogy a vagyonkezelés foglalja magába szükség esetén a vagyon értékesítésének vagy átruházásának, valamint az elkobzott vagyon közérdekű vagy társadalmi célokra történő felhasználásának lehetőségét. Ezen implementációs kötelezettségünk vezetett 2016. október 28-án a bűnügyi vagyon kezelésére vonatkozó szabályok büntetőeljárású törvénybe történő utólagos beiktatására.

Az új törvény szóról szóra átvette az 1998. évi XIX. törvény 160/A. §-ának szabályozását. A vagyonkezelésre a rendes gazdálkodás szabályai vonatkoznak, célja a bűnügyi vagyon értékének megőrzése, a természetes értékcsökkenésen felüli amortizáció elkerülése. A rendes gazdálkodás polgári jogi fogalmát jogszabály nem határozza meg, azt a polgári ítélezés bírói gyakorlata alakította ki. A haszonélvezet kapcsán például a követelmény egy viszonylag rugalmas elvárás-rendszert takar, amibe beleférhet akár a dolog átalakítása is, ha a dolog eredeti formájában történő meghagyása ellentétes lenne az ésszerű gazdálkodás követelményével. Mindazonáltal csak kivételes esetben fér bele a gazdasági rendeltetés megváltoztatása, mert a rendeltetés maga határozza meg a rendeltetésszerűség kereteit. A Gárdos Péter és Vékás Lajos által szerkesztett Polgári Törvénykönyv Kommentár azt a példát hozza fel, hogy egy erdő vágásérett fának kivágása megfelelhet a rendes gazdálkodás követelményének, de az erdő művelési ágú földterületnek szántóvá való átminősítése már nem. Ez életszerű és irányadó példa a bűnjelkezelés szempontjából is.

A lefoglalt, zár alá vett vagyon kezelése egy speciális jogviszonyt hoz létre az állam és a vagyon elleni kényszerintézkedés elszenvetője között, ami a polgári jogra fordítva leginkább „kényszerbizalmi vagyonkezelésként” írható le. Különlegessége, hogy szerződés helyett hatósági aktus hozza létre, nem önkéntes alapú, sőt kifejezetten a tulajdonos (birtokos) akarata ellenére jön létre, hiszen kényszerintézkedésről beszélünk. Ellentétben a szerződéses bizalmi vagyonkezeléssel, amelynek célja a vagyon gyarapítása, a lefoglalt és zár alá vett dolgok vagyonkezelésének kizárólagos célja a vagyon megőrzése, értékcsökkenésének megakadályozása. Mindazonáltal ebbe nem kizárólag egy megőrzési kötelezettség tartozik bele – és ezzel a korábbi szemlélettel az irányelv és a Be. megszővegezése is egyértelműen szakítani akar – hiszen a rendes gazdálkodás ennél sokkal többet követel meg. Éppen az volt az 1998. évi XIX. törvény és az az alapján kialakult gyakorlat legnagyobb problémája, hogy a lefoglalt, illetve zár alá vett vagyontárgyak teljesen elértéktelenedtek az elhúzódo büntetőeljárás során, és a nyomozóhatóság és bíróság bűnjelkezelői még a legalapvetőbb állagmegővési intézkedéseket sem voltak képesek megtenni az értékcsökkenés lassítására. A probléma eredője, hogy korábbi eljárási törvényünk egyaránt bűnjelként kezelte a bizonyítás érdekében lefoglalt tárgyi eszközöket és a vagyonekobbzás vagy polgári jogi igény biztosítására lefoglalt, zár alá vett vagyontárgyakat (azaz a szűkebb értelemben vett bűnügyi vagyont), noha azok merőben eltérő kezelést igényeltek. A bizonyítási eszközök esetében a legfontosabb elvárás ugyanis a változatlan formában történő megőrzés, aminek részletszabályait a kriminalisztika határozza meg. A bűnügyi vagyon esetében viszont a legfőbb cél, hogy az elvont vagyonból minél nagyobb arányban legyen biztosítható a sértett kárának megtérítése vagy a bűnös vagyon vagyonekobbzás, elkobbzás útján történő elvonása. Ezáltal ez utóbbinál nem az állag, hanem az érték megővése a fő szempont.

A vagyonkezelés részletes szabályait az 1998. évi XIX. törvény felhatalmazása alapján a 11/2003. (V. 8.) IM-BM-PM rendelet határozta meg. Az új törvény alapján szükséges ágazati részletszabályok egyelőre még nem ismertek. A tárgyleletbe helyezett bűnjelkeletet a bűnjelkezelő tűzbiztos, száraz, biztonsági zárral ellátott helyiségben (bűnjelraktárban) őrzi. A bűnjel őrzése során a bűnjelkezelő gondoskodik arról, hogy a bűnjel változatlan formában, sérülésmentesen megmaradjon, a bűncselekmény esetleges nyoma róla el ne tűnjön, ne lehessen kicserélni és azonossága könnyen megállapítható legyen. A rendes gazdálkodás körében történő vagyongazdálkodás ezáltal háttérbe szorult, hiszen a bűnjelkezelő nem tudja egy adott tárgyról, hogy bűnjel vagy bűnügyi vagyon, azaz állagot vagy értéket kell megőriznie; e kettő sok esetben egymással ellentétes, egymást kizáró intézkedéseket követelne meg.

Az új törvény egyik leglényegesebb változása, hogy a megosztott, több hatóság előtt történő, időben elkülönülő bűnjelkezelés helyett egységes központi bűnjelkezelést vezet be, és külön nevesíti a bűnjel és a bűnügyi vagyon kezelését. Noha a részletszabályok még nem ismertek, de az 1503/2017. (VIII. 11.) Korm. határozat 2. pontja alapján egyértelmű, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal bázisán fog létrejönni a bűnjel és a bűnügyi vagyon kezeléséért felelős szerv. A központi bűnjelkezelő feladata lesz a bűnjelek és a bűnügyi vagyon nyilvántartása, tárolása és őrzése, valamint kezelése. A kezelés fogalmába – feltéve, hogy ágazati jogszabály nem rendelkezik ettől eltérően – álláspontom szerint bele kell érteni a dolog szállítását is, ha tehát a bíróságnak szüksége van a bűnjeltárgy tárgyaláson történő megtekintésére, felhívhatja a központi bűnjelkezelőt a tárgy bíróságra történő beszállítására.

Fel kell hívni a figyelmet, hogy a bűnügyi vagyon értékmegőrzése sokszor épp azt teszi szükségessé, hogy a lefoglalt dolog minél előbb értékesítésre kerüljön. Különösen gépjárművek, gépsorok, számítástechnikai és telekommunikációs eszközök esetében merül fel az előzetes értékesítés szükségessége, hiszen ezek köztudomásúan rendes körülmények között is rendkívül gyorsan és jelentősen veszítenek értékükből. Technikai eszközök esetében akár pár hónap vagy egy év alatt is igen komoly értékcsökkenéssel lehet számolni, és figyelembe véve a büntetőeljárások átlagos hosszát, nehezen képzelhető el olyan eset, amikor az érték megőrzését ne szolgálná az előzetes értékesítés intézménye. Ennek kezdeményezése a bűnjelkezelőnek is feladata lesz.

A gyakorlatban felmerült már a kérdés, hogy a lefoglalt tárgy használata, üzembe helyezése mennyiben tekinthető értékmegőrzéshez szükséges rendes gazdálkodási feladatnak. Lefoglalt lovak esetében azok járatása, lovagoltatása hozzátartozhat az állag- és értékmegőrzéshez, de például egy motorkerékpár vagy személygépkocsi esetében is felmerül, hogy beindítás hiányában évek alatt nemcsak az akkumulátor merül le, hanem a karburátor, a befecskendező rendszer vagy egyéb fontos alkatrészek koszolódnak, eltömődnek, így voltaképpen önmagában az állás során is üzemképtelenné válhat a vagyontárgy.

LÁSD MÉG

308-310. § – a lefoglalás elrendelése

311-312. § – a lefoglalás végrehajtása

318. § – a lefoglalt dolog megváltása

319. § – a lefoglalt dolog értékesítése

KAPCSOLÓDÓ JOGSZABÁLYOK

A bűncselekmény elkövetési eszközeinek és az abból származó jövedelemnek az Európai Unión belüli befagyasztásáról és elkobzásáról szóló 2014/42/EU irányelv

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

A lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról szóló 11/2003 (V. 8.) IM-BM-PM rendelet

A BÍRÓI GYAKORLATBÓL

4/2006. Polgári Jogegységi Határozat – A nyomozó hatóság, az ügyészség és a bíróság a büntetőeljárás során bűnjelként lefoglalt dolgot közhatalmi tevékenysége részeként őrzi, kezeli, illetve

gondoskodik őrzéséről, kezeléséről. Az ennek során bekövetkezett kárért – szerződésen kívüli károkozóként – a Ptk. 349. §-a alapján állhat fenn a felelőssége. Az ilyen kártérítési per elsőfokú elbírálása a megyei (fővárosi) bíróság hatáskörébe tartozik.

335. § [Elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele]

(1) Az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele az elektronikus hírközlő hálózat útján közzétett adat feletti rendelkezési jog ideiglenes korlátozása és az adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozása.

(2) Az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tételét akkor lehet elrendelni, ha az eljárás olyan közvádra üldözendő bűncselekmény miatt folyik, amellyel kapcsolatban elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételének van helye, és az a bűncselekmény megszakítása érdekében szükséges.

(3) Az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tételét a bíróság rendeli el.

(4) Az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele elrendelhető

a) az elektronikus adat ideiglenes eltávolításával, vagy

b) az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozásával.

(5) Az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tételének teljesítésére kötelezett tájékoztatja a felhasználókat a tartalom eltávolításának vagy a tartalomhoz hozzáférés megakadályozásának a jogalapjáról. A tájékoztatás tartalmát külön jogszabály határozza meg.

(6) Az elektronikus adat ideiglenes eltávolítása és az elektronikus adat megőrzésére kötelezés együttesen is elrendelhető.

1998. évi Be. 158/B. § [Elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele]

A VÁLTOZÁS LÉNYEGE

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 2013. július 1. napjától kezdve új intézkedést vezetett be a bűnözés új formáinak megjelenésére és az internet útján elkövetett bűncselekmények elszaporodottságára válaszul. A gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről szóló 2011/93/EU irányelv 25. Cikke előírta a tagállamok számára, hogy tegyék meg a szükséges intézkedéseket a területükön üzemeltetett, gyermekpornográfiát tartalmazó vagy terjesztő weboldalak azonnali eltávolításának biztosítására, valamint törekvésenként határozta meg a területen kívüli hasonló weboldalak eltávolítását is.

Az elektronikus adat végleges hozzáférhetlenné tétele, mint büntetőjogi szankció megjelenésével egyidejűleg szükségessé vált az is, hogy már a büntetőeljárás kezdeti szakaszában hatékonyan biztosítható legyen a jogsértések folytatásának azonnali megakadályozása. Ellentétben a legtöbb vagyont érintő kényszerintézkedéssel, az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetlenné tételével nem a későbbi eljárási aktusok vagy az ítélet végrehajthatóságának biztosítása a cél, hanem a jogsértő állapot azonnali megszüntetése. A kényszerintézkedés eljárási törvénybe iktatása azért is mindenképp indokolt, hiszen az internet útján vagy annak felhasználásával elkövetett bűncselekményekről az emberek széles köre igen rövid idő alatt tudomást szerez.

A kényszerintézkedés szabályai az új törvényben alapvetően nem változtak. Továbbra is három együttes feltételnek kell teljesülnie: (1) csak közvádra üldözendő bűncselekmény esetén van helye, (2) az elektronikus adat végleges eltávolításának anyagi jogi feltételei fenn kell álljanak, (3) végezetül az intézkedésnek alkalmasnak kell lennie a bűncselekmény folytatásának megakadályozásához. Ezen utóbbi eset miatt kizárt például, ha önkéntes eltávolításra történő felhívás nyomán a jogsértő tartalom már eltávolításra került. Nem változott az sem, hogy vádirat benyújtása előtt továbbra is nyomozási bíró rendelheti el a kényszerintézkedést.

Ezen eljárási jogintézmény – csak úgy, mint a büntetőjogi intézkedés – megértéséhez elsőként néhány internetes jogi alapfogalmat kell tisztázni. Információs társadalommal összefüggő szolgáltatásnak tekinthető az elektronikus úton, távollevők részére, rendszerint ellenszolgáltatás fejében nyújtott szolgáltatás, amelyhez a szolgáltatás igénybe vevője egyedileg fér hozzá. Megkülönböztetjük az információ előállítását és közzétételét végző tartalomszolgáltatót, illetve a közvetítő szolgáltatókat. Utóbbi közreműködhet a távközlő hálózaton történő adatátvitelben, illetve hozzáférés biztosításában (elektronikus hírközlési szolgáltató), vagy például az adatok tárolásában (tárhelyszolgáltató), az információk megtalálását elősegítő segédeszközök biztosításában (keresőszolgáltató), az adatokhoz való gyorsabb hozzáférésben (gyorsító tárolás szolgáltató), a szoftverhez vagy hardverhez való hozzáférésben, illetve szoftveres alkalmazás biztosításában (alkalmazásslolgáltató).

A felhasználók az elektronikus hírközlési szolgáltatók közreműködésével tudnak csatlakozni az internetre és tudnak hozzáférni az elérhető tartalomhoz. A tárhely-szolgáltatók biztosítják az infrastruktúrát a tartalom szolgáltatójának, aki feltölti és közvetíti a tartalmat a nyilvánosság felé, ami lehet szöveg, kép, zene stb. A felhasználó és tartalomszolgáltató között opcionálisan még több szereplő is feltűnhet (pl. kereső szolgáltató, gyorsító tároló, felhő szolgáltató stb.)

A végleges és az ideiglenes hozzáférhetlenné tétel technikailag és jogilag kétféle módon rendelhető el és hajtható végre: eltávolítással, illetve a hozzáférés megakadályozásával. Előbbi esetben a tartalom olyan módon kerül eltávolításra, hogy fizikailag is törlésre kerül az adathordozón. Utóbbi esetben a tartalom nem kerül fizikailag eltávolításra, hanem a bíróság az elektronikus hírközlési szolgáltatókat

kötelezi arra, hogy ne biztosítsanak hozzáférést a kérdéses adatokhoz, ilyen módon válik elérhetetlenné a felhasználók számára. A két végrehajtási mód egyúttal fokozatosságot is jelent, mivel a jogsértő adat eltávolításához képest az interneten elérhető tartalmak „cenzúrázása” nem csak egy adott személy véleménynyilvánítási szabadságát, hanem a minden embert megillető információhoz való hozzáférés jogát korlátozza, ráadásul egy jóval bonyolultabb folyamat, ami több szereplő összehangolt intézkedését igényli.

Az eltávolítás, illetve a hozzáférés megakadályozása nem csak egy informatikai intézkedési kötelezettség, mert ezen felül a törvény azt is előírja a teljesítésére kötelezetteknek, hogy tájékoztassák a felhasználókat a tartalom eltávolításának vagy a tartalomhoz hozzáférés megakadályozásának a jogalapjáról. A korábbi törvény e körben a bíróság megnevezését és a határozat számának megjelölését írta elő, az új eljárási törvény viszont – helyesen – csupán arra utal, hogy a tájékoztatás tartalmáról külön jogszabály fog rendelkezni.

LÁSD MÉG

Be. 570. § – ítéleti rendelkezés az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételének a hozzáférés végleges megakadályozásával történő végrehajtásáról

Be. 818-822. § – tárgyi eljárás elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele iránt

KAPCSOLÓDÓ JOGSZABÁLYOK

Btk. 77. § – elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele

Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény

Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény

336. § Az elektronikus adat ideiglenes eltávolítása

(1) Az elektronikus adat ideiglenes eltávolítására az érintett elektronikus adatot kezelő, az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló törvényben meghatározott tárhelyszolgáltatót, illetve tárhelyszolgáltatást is végző közvetítő szolgáltatót (a továbbiakban együtt: eltávolításra kötelezett) kell kötelezni. Az eltávolításra kötelezett a határozat vele történő közlését követő egy munkanapon belül köteles az elektronikus adat ideiglenes eltávolítására.

(2) Az elektronikus adat ideiglenes eltávolítását a bíróság megszünteti és az elektronikus adat visszaállítását rendeli el, ha

a) az elrendelésének oka megszűnt, vagy

b) az eljárást megszüntették, kivéve, ha a Btk. 77. § (2) bekezdése alapján az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele elrendelésének lehet helye.

(3) Az elektronikus adat ideiglenes eltávolítása a büntetőeljárás jogerős befejezésével megszűnik.

(4) Ha a bíróság a (2) bekezdés b) pontjában vagy a (3) bekezdésben meghatározott esetben az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét nem rendelte el, az elektronikus adat visszaállítására kötelezi az eltávolításra kötelezettet.

(5) Az elektronikus adat ideiglenes eltávolításáról és az elektronikus adat visszaállításáról szóló határozatot az eltávolításra kötelezettel haladéktalanul közölni kell, amely a határozat vele történő közlésétől számított egy munkanapon belül köteles az elektronikus adat visszaállítására.

(6) Az (5) bekezdésben meghatározott határozatot az elektronikus adat felett rendelkezésre jogosultnak akkor kell kézbesíteni, ha az eljárás addigi adatai alapján személye és elérhetősége ismert.

(7) A bíróság hivatalból vagy az ügyészség indítványára az eltávolításra kötelezettet az elektronikus adat ideiglenes eltávolítására vagy visszaállítására vonatkozó kötelezettség elmulasztása miatt rendbírsággal sújthatja.

1998. évi Be. 158/C. § [Elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele]

A VÁLTOZÁS LÉNYEGE

Az eltávolításra kötelezés szabályozásában nem történt lényegi változtatás, de a megszövegezés pontosításra került. Továbbra is nem a tartalom-, hanem a tárhelyszolgáltató köteles eltávolítani a tartalmat a bíróság felhívására. Ennek indoka egyébként, hogy a tartalomszolgáltatók rendszerint nem elérhetőek, lenyomozhatóak, és mivel a jogellenes tartalom feltöltése is alapvetően hozzájuk fűződik, sok esetben nem is érdekeltek ennek eltávolításában. A gyakorlatban problémát jelentett, hogy a nagy szerverparkok üzemeltetői sok esetben arra hivatkoztak, hogy alapvetően nem tárhelyszolgáltatók, és nem is tudják a jogsértő tartalom pontos elérési helyét beazonosítani, mivel ügyfeleik részben saját szervereiket helyezik el a szerver termekben, ők csak a megfelelő internetes kapcsolatot biztosítják részükre. A Be. éppen ezért pontosította a kötelezettek körét: nem csak a tárhelyszolgáltatók, hanem a többek között tárhelyszolgáltatást is nyújtó közvetítő szolgáltatók is e körbe esnek.

Mivel a kényszerintézkedés csak ideiglenes, így ha megszűnt az oka, és nincs helye végleges hozzáférhetetlenné tételnek, a bíróság visszaállításra kötelezi a tárhelyszolgáltatókat. A büntetőeljárás jogerős befejezésével a kényszerintézkedés a törvény erejénél fogva megszűnik, azonban a bíróságnak ekkor is rendelkeznie kell a visszaállításról, még hozzá végzés formájában.

Az eltávolításra és a visszaállításra a törvény szigorú határidőket szab. A bíróságnak haladéktalanul közölnie kell mindkét végzést, és a kötelezetteknek egy munkanapon belül intézkednie kell annak végrehajtása iránt. A korábbi törvény előírta, hogy a kötelezettség teljesítését bírósági végrehajtó útján kell foganatosítani, ezt azonban a Be. már nem tartalmazza. Továbbra is szerepel viszont a törvényben a rendbírság kiszabása, mint a jogkövetés kikényszerítésének eszköze.

337. § [Az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozása]

(1) A kábítószer-kereskedelem, kóros szenvedélykeltés, kábítószer készítésének elősegítése, kábítószer-prekurzorral visszaélés, új pszichoaktív anyaggal visszaélés, gyermekpornográfia, állam elleni bűncselekmény, terrorcselekmény, terrorizmus finanszírozása vagy háborús uszítás miatt folyamatban lévő büntetőeljáráásban a bíróság elrendeli a felsorolt bűncselekménnyel összefüggő elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozását, ha

a) az eltávolításra kötelezett az elektronikus adat ideiglenes eltávolítására vonatkozó kötelezettséget nem teljesítette,

b) az elektronikus adat ideiglenes eltávolítására vonatkozóan a külföldi hatóság jogsegély iránti megkeresése a megkeresés bíróság általi kibocsátásától számított harminc napon belül nem vezetett eredményre,

c) az eltávolításra kötelezett azonosítása lehetetlen vagy aránytalan nehézséggel járna, vagy

d) az elektronikus adat ideiglenes eltávolítására vonatkozóan a külföldi hatóság jogsegély iránti megkeresésétől eredmény nem várható vagy a megkeresés aránytalan nehézséggel járna.

(2) A bíróság a határozatával az elektronikus hírközlési szolgáltatókat kötelezi az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozására. A határozatot az elektronikus adat felett rendelkezésre jogosultnak akkor kell kézbesíteni, ha az eljárás addigi adatai alapján személye és elérhetősége ismert.

(3) A bíróság az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozásának elrendelését haladéktalanul közli a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatósággal (a továbbiakban: NMHH), amely a kényszerintézkedés végrehajtását szervezi és ellenőrzi.

(4) Az NMHH az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozására vonatkozó kötelezettséget bevezeti a központi elektronikus hozzáférhetlenné tételi határozatok adatbázisába, ezzel egyidejűleg a bíróság határozatáról elektronikus úton haladéktalanul tájékoztatja az elektronikus hírközlési szolgáltatókat, amelyek a tájékoztatástól számított egy munkanapon belül kötelesek az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozására. Ha valamely elektronikus hírközlési szolgáltató a kötelezettséget nem teljesíti, az NMHH erről haladéktalanul tájékoztatja a bíróságot.

(5) Az elektronikus adat feletti rendelkezésre jogosult a határozattal szemben a kézbesítéstől számított nyolc napon belül fellebbezést jelenthet be.

(6) Az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozását a bíróság megszünteti, ha

a) a tárhelyszolgáltató teljesíti az elektronikus adat ideiglenes eltávolítására vonatkozó kötelezettségét,

b) az elrendelésének oka egyébként megszűnt, vagy

c) az eljárást megszüntették, kivéve, ha a Btk. 77. § (2) bekezdése alapján az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele elrendelésének lehet helye.

(7) Az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozása a büntetőeljárás jogerős befejezésével megszűnik.

(8) Ha a bíróság a (6) bekezdés c) pontjában vagy a (7) bekezdésben meghatározott esetben nem rendelte el az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét, az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozásának megszüntetését vagy megszűnését elektronikus úton haladéktalanul közli az NMHH-val, amely az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozására vonatkozó kötelezettséget törli a központi elektronikus hozzáférhetetlenné tételi határozatok adatbázisából, és ezzel egyidejűleg a kötelezettség megszűnéséről elektronikus úton haladéktalanul tájékoztatja az elektronikus hírközlési szolgáltatókat, amelyek a tájékoztatástól számított egy munkanapon belül kötelesek biztosítani az elektronikus adathoz a hozzáférést.

(9) A bíróságnak az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozása megszüntetéséről vagy megszűnéséről szóló határozatát akkor kell kézbesíteni az elektronikus adat felett rendelkezésre jogosultnak, ha az eljárás addigi adatai alapján személye és elérhetősége ismert. A bíróság e határozata ellen kizárólag az ügyészség élhet fellebbezéssel.

(10) Ha valamely elektronikus hírközlési szolgáltató a hozzáférés újbóli biztosítására vonatkozó kötelezettséget nem teljesíti, az NMHH erről haladéktalanul tájékoztatja a bíróságot.

(11) A bíróság hivatalból vagy az ügyészség indítványára az elektronikus hírközlési szolgáltatót az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozására vagy a hozzáférés újbóli biztosítására vonatkozó kötelezettség elmulasztása miatt rendbírsággal sújthatja.

1998. évi Be. 158/D. § [*Elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele*]

A VÁLTOZÁS LÉNYEGE

A kényszerintézkedés másik módja a hozzáférés megakadályozása, ami az elektronikus hírközlési szolgáltatók „blokkolásra” kötelezésével történik. Ez csak másodlagosan alkalmazható a taxatíván felsorolt bűncselekmények esetén. A felsorolás egyébként az új törvényben nem bővült, és nem is lett szűkebb. A korábbi eljárási törvény szerint további feltétel volt, hogy a tárhelyszolgáltató nem távolította el az elektronikus adatot, vagy pedig a jogsegély iránti megkeresés a megkeresés kibocsátásától számított harminc napon belül nem vezetett eredményre. A gyakorlatban ez problémákat vetett fel a jogalkalmazóknak. Sok esetben nem voltak beazonosíthatóak a tárhelyszolgáltatók, mert a jogsegély iránti megkeresést már e tekintetben sem teljesítette a külföldi hatóság, illetve akkor is 30 napot kellett várni, ha a nemzetközi bűnügyi együttműködés gyakorlatából már biztosan tudott volt, hogy a célország nem teljesít ilyen jellegű megkereséseket. Éppen ezért a Be. a hozzáférés megakadályozásának eseteit további két esetkörrel egészítette ki: akkor is helye lehet ennek, ha az eltávolításra kötelezett azonosítása lehetetlen vagy aránytalan nehézséggel járna, illetve ha a jogsegély iránti megkereséstől nem várható eredmény vagy maga a megkeresés is aránytalan nehézséggel járna.

A bíróság határozatát, amelynek címzettjei kötelezettként az elektronikus hírközlési szolgáltatók, a Nemzeti Média és Hírközlési Hatósággal kell haladéktalanul közölni. Változás a korábbi szabályozáshoz képest, hogy az elektronikus adat felett rendelkezni jogosulttal (tartalomszolgáltató) csak akkor kell közölni a határozatot, ha személye és elérhetősége már ismertté vált a nyomozás során. Ennek hiányában az új törvény szerint hirdetményi kézbesítésre sincs szükség. Ugyanakkor az eljárási törvény továbbra is jogorvoslati jogot biztosít a rendelkezésre jogosult számára, így azonban nem látható, hogy hirdetményi kézbesítés nélkül hogy kézbesíthető az ismeretlen jogosult számára a határozat és mikor kezdődik a fellebbezési határidő. Álláspontom szerint, mivel a törvény kifejezetten biztosítja a jogorvoslatot, önmagában a hirdetményi kézbesítés egyébként szabályszerű elmaradása miatt nem zárható ki azon személy fellebbezési joga, aki igazolni tudja az adat feletti rendelkezési jogának fennállását.

A határozat végrehajtásában továbbra sincs változás. Az NMHH továbbra sem fogantatosítója, hanem „szervezője és ellenőrzője” a végrehajtásnak, felviszi az adatot az általa vezetett elektronikus hozzáférhetetlenné tételi adatbázisba (KEHTA), és emellett elektronikus úton is értesíti a szolgáltatókat. A végrehajtás esetleges elmaradását az NMHH köteles jelenti a bíróság felé.

A hozzáférés ideiglenes megakadályozása megszüntetésének esetei nem változtak: akár megtörtént az eltávolítás, akár megszűnt az elrendelés oka, akár megszüntették a nyomozást, továbbá akkor is, ha a büntetőeljárás jogerősen be lett fejezve, megszűnik a kényszerintézkedés. Ha a büntetőeljárás végleges hozzáférhetetlenné tétel nélkül lett befejezve, a bíróság alakszerű határozat formájában köteles értesíteni az NMHH-t a törlés érdekében. A törléssel együtt az elektronikus hírközlési szolgáltatóknak hozzáférés újbóli biztosítására vonatkozó kötelezettségük is van. Álláspontom szerint, mivel az elrendelésnek sem az NMHH volt a címzettje, hanem az elektronikus hírközlési szolgáltatók, a megszüntetésről való rendelkezés mellett a végzésnek fel kell hívnia őket a hozzáférés újbóli biztosítására. Ez a Be. szövegéből nem következne, de mégis csak van jelentősége, hiszen a kötelezettség megsértése esetén az NMHH értesítésére a bíróság szabhat ki rendbírságot a hozzáférés újbóli biztosítására vonatkozó kötelezettség elmulasztása miatt, nem pedig az NMHH. Az ismert rendelkezésre jogosult részére a határozatot kézbesíteni kell, de ez ellen jogorvoslattal kizárólag az ügyészség élhet.

338. § [Felhívás az elektronikus adat önkéntes eltávolítása érdekében]

Ha a büntetőeljárás érdekeit nem sérti, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tételének elrendelését megelőzően felhívhatja az elektronikus adat önkéntes eltávolítása érdekében a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló törvény szerinti azon médiatartalom-szolgáltatót, illetve azon tárhelyszolgáltatót vagy tárhelyszolgáltatást is végző közvetítő szolgáltatót, amelyik képes megakadályozni az elektronikus adatahoz való hozzáférést. A felhívás teljesítése nem kötelező, annak célja az elektronikus adatahoz való hozzáférés megakadályozásának a gyorsabbá tétele.

A VÁLTOZÁS LÉNYEGE

A korábbi törvény nem ismerte az önkéntes eltávolítás érdekében közölt felhívás intézményét, amit ugyancsak a gyakorlat hívott életre. Ennek oka, hogy a legtöbb médiaszolgáltató és tárhelyszolgáltató komolyan veszi a jogsértő tartalmak eltávolítására, szűrésére vonatkozó jogszabályi és etikai kötelezettségét. Ennek megfelelően már önmagában az erre vonatkozó jelentésre, jelzésre eltávolítja a tartalmat, amit az általános szerződési feltételek rendszerint széles körben biztosít is a számára. Ezt felismerve a Be. lehetőséget biztosít arra, hogy – amennyiben nem sérti a büntetőeljárás érdekeit – az ügyész vagy nyomozó hatóság felhívást tehessen az eltávolítás érdekében. A felhívás teljesítése nem kikényszeríthető eljárási kényszerintézkedéssel.

KAPCSOLÓDÓ JOGSZABÁLYOK

A sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény
